

ហេតុអ្វីត្រូវមានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ

(ស្រាវជ្រាវនិងសរសេរដោយ លោកហែ សុវឌ្ឍ)

១. សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសនៅលើពិភពលោកដែលមានសមុទ្រគឺមានកំពង់ផែសមុទ្រដើម្បីប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មរវាងបណ្តាប្រទេសនានា ដែលមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយគ្នា។ ដូចជា៖ ប្រទេស ចិន សហរដ្ឋអាមេរិក សហភាពអឺរ៉ុប កូរ៉េខាងត្បូង ប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន លើកលែងតែ ប្រទេសឡាវមួយ ព្រោះប្រទេសឡាវមិនមានដែនសមុទ្រទេ។ កំពង់ផែធំជាងគេនៅលើពិភពលោកគឺ កំពង់ផែសៀងហៃ ប្រទេសចិន ដែលស្ថិតនៅទីក្រុងសៀងហៃ គ្រប់ដណ្តប់លើផ្ទៃដី៣,៦១៩.៦គីឡូម៉ែតការ៉េ^១ និង គ្រប់គ្រងដោយShanghai International Port Group (SIPG) កំពង់ផែនេះ មានសមត្ថភាពផ្ទុកកុងទ័រទំហំបាន ៤៣.៦លានTEU (twenty-foot equivalent unit) មានជម្រៅ១៤.២ម៉ែត្រ។ ចំពោះប្រទេសសមាជិកអាស៊ានវិញ លើកលែងប្រទេសទេសឡាវគឺ ប្រទេសមួយយ៉ាងហោចណាស់មានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅចាប់ពីមួយ។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង កំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅប្រទេសថៃមានចំនួន៨។ ហើយកំពង់ផែដែលធំជាងគេនៅក្នុងប្រទេសថៃគឺ កំពង់ផែ ឡែម ឆាបាង៖ (Port of Laem Chabang, Thailand) ទំហំកំពង់ផែនេះគឺ ទទឹង ៨០០ ម៉ែត្រ និងបណ្តោយ ២០០០ ម៉ែត្រ។ សមត្ថភាពផ្ទុកកុងទ័រសម្រាប់ដឹកទំនិញគឺ ៨ លាន (TEU) ជម្រៅមធ្យម១៥ម៉ែត ជម្រៅធម្មតា១៧ម៉ែត, ទទឹង៤០០ម៉ែតនិងបណ្តោយ ១៦០០ម៉ែត ទំនប់បាំងរកលសមុទ្រក្នុងកំពង់ផែ (Breakwater) ទទឹង១៣០០ម៉ែតនិងបណ្តោយ ១៩០០ម៉ែត។ ជាក់ស្តែង ៩៨ ភាគរយនៃទំនិញនាំចូលនិងនាំចេញរបស់ថៃប្រើប្រាស់កំពង់ផែ Laem Chabang,^២

កំពង់ផែ Laem Chabang គឺជាកំពង់ផែធំជាងគេទី ៤ នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ហើយឈរលំដាប់ទី ២០ នៅលើពិភពលោក។ វាមានចរាចរណ៍ប្រចាំឆ្នាំចំនួន ៨ លានដឺអ៊ីយូ(TEU)និងជាកន្លែងចំណតផែកុងទ័រទំនើបបំផុតរបស់ប្រទេសថៃគឺ ចំណតកុងទ័រចំណតD ដែលត្រូវបានបើកដោយកំពង់ផែហ្វូរីចីសាន(Hutchison Ports) នៅខែមករាឆ្នាំ ២០១៩ ចំណត D នឹងកើនឡើងដល់ ៣.៥ លានដឺអ៊ីយូ។ នៅក្នុងខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០១៨ ខ្លួនបានស្នាគមនាវាធំបំផុតដែលមិនធ្លាប់មាននៅកំពង់ផែថៃឈ្មោះ ONE Columba។ រីឯ ប្រទេសវៀតណាមវិញ មានឆ្នេរសមុទ្រប្រវែង ១,៩០០ ម៉ាយល៍ និងកំពង់ផែទាំងរាក់និងជ្រៅចំនួន ៣២០^២ ។ ក្នុងចំណោមកំពង់ផែទាំងនេះ មានកំពង់ផែទឹកជ្រៅជាងគេចំនួន១០^៣។ កំពង់ផែធំជាងនិងទំនើបជាងគេនៅប្រទេសវៀតណាមគឺ កំពង់ផែ Hai Phong កំពង់ផែ Hai Phong ត្រូវបានសាងសង់ឡើងដោយអាណានិគមបារាំងនៅឆ្នាំ១៨៧៤ ហើយបច្ចុប្បន្នកំពង់

¹ <https://www.ship-technology.com/projects/portofshanghai/>
² <https://www.vietnam-briefing.com/news/port-infrastructure-vietnam-3-hubs-for-importerexporters.2019>
³ . <https://lccvietnam.com/en/operations/community-information/top-10-largest-seaports-in-vietnam-111.html>

ផែ Hai Phong គឺជាកំពង់ផែកុងតឺន័រទំនើបបំផុតនៅភាគខាងជើងនៃប្រទេសវៀតណាម។ កំពង់ផែនេះ មានប្រវែងសរុប ៣,៥៦៧ម៉ែត្រ ជម្រៅ៩.៤ម៉ែត្រ សម្ភារភាពផ្ទុកកុងទ័រ ១៤០០០TEU។

ចំណែកនៅប្រទេសកម្ពុជាមានកំពង់ផែសមុទ្រតាមខេត្តចំនួនប្រាំដូចជា៖ កំពង់ផែកោះកុង កំពង់ផែស្ទឹងត្រែង កំពង់ផែទំនប់លេក កំពង់ផែកំពត និង កំពង់ផែកែប។ កំពង់ផែទាំងនោះមានទំហំតូច និងមានចំណាត់ផែធ្វើពីឈើ។⁴ បច្ចុប្បន្នប្រទេសកម្ពុជាមានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅគឺ កំពង់ផែស្វយ័តក្រុងព្រះសីហនុ ដែលមានផ្ទៃដីប្រតិបត្តិការប្រមាណ១២៥ហិកតា មានចំណាត់នាវាចំនួន៨ចំណាត ដែលបំពាក់ ដោយឧបករណ៍លើកដាក់ទំនើបទាន់សម័យ និងទទួលនាវា ៥ ម៉ឺនតោន និងឈានទៅទទួលនាវា ៦ ម៉ឺនតោន និងមានជម្រៅ១៤.៥ម៉ែត្រ។

២.ផលប្រយោជន៍នៃកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ

ក.ភូមិសាស្ត្រ៖

ការជ្រើសរើសតំបន់ភូមិសាស្ត្រ ក្នុងការកសាងកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ វាពិតជាសំខាន់ណាស់។ ព្រោះការកសាងកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ ត្រូវតែកសាងឡើងក្នុងតំបន់ដែលមានជម្រៅទឹកជ្រៅ និងស្ថានភាពដីអំណោយផល។ ក្នុងចំនុចនេះដែរ លោក Malchow និង លោក Kanafani(២០០៤)មានទស្សនៈថា លក្ខណៈដ៏សំខាន់បំផុត ដូចជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ការជ្រើសរើសការកសាងកំពង់ផែគឺជា តំបន់ភូមិសាស្ត្រនៃកំពង់ផែ ។ ហើយលោក Tongzon (1995)បានបង្ហាញថា តំបន់នៃកំពង់ផែគឺ វាសំខាន់ណាស់ព្រោះតែ មុខងាររបស់វាប្រតិបត្តិនៅក្រៅក្រុង ។ ជាក់ស្តែង កំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ មានទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ស្ថិតនៅចំណុចយុទ្ធសាស្ត្រតាមបណ្តោយ ឆ្នេរសមុទ្រ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានសក្តានុពលប្រសើរជាងគេ ស័ក្តិសមសម្រាប់កំពង់ផែទឹកជ្រៅ ដោយមានទីតាំងស្ថិតនៅជិតខ្សែសមុទ្រទឹកជ្រៅ ចំណាយតិចបំផុតក្នុងការធ្វើប្រឡាយនាវាចូលចត និងពុំចាំបាច់ចំណាយសម្រាប់ការបូមស្តារជាប្រចាំ ។⁵

ខ.និយមន័យ៖ កំពង់ផែទឹកជ្រៅគឺជា ចំណាតនាវាទឹកជ្រៅ ដែលអាចឱ្យនាវាគ្រប់ប្រភេទចូលចតបាន ដូចជា កប៉ាល់ដឹកទំនិញ កប៉ាល់ដឹកអ្នកដំណើរជាដើម(Md Akramuzzaman Shaikh, Dr. Md Mamun Habib,2017) និង មានសមត្ថភាពផ្ទុកនាវាទំនិញលើសពី ៦០.០០០ GRT⁶(Stopford,1997) ។

គ.ផលប្រយោជន៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច៖

អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវជាច្រើនបានពិនិត្យមើលការដុះឡើងនៃប្រតិបត្តិការកំពង់ផែលើការអភិវឌ្ឍផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសប្លុតប័ន(Eveline Wildenboer,2015)។លោក Meng Xua,និង Anthony T. H. Chin,

⁴ គម្រោងសិក្សាពីការពង្រឹងលទ្ធភាពប្រកួតប្រជែងនិងការអភិវឌ្ឍន៍កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (២០១២ ទំព័រទី២-១០៨)
⁵ <http://www.pas.gov.kh/page/message-of-he-chairman-ceo,2021>
⁶ GRT=Gross register tonnage(ទម្ងន់សរុបទាំងមូលនៃកប៉ាល់ជាតោន), Tonnage measurement of ships: historical evolution, current issues and proposals for the way forward(Aji Vasudevan,2010,pg10)

(2012) បានយល់ឃើញថា ការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និង គោលនយោបាយបើកចំហ នាំឱ្យជាឱកាសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍកំពង់ផែ។ រីឯ លោកFrans-PaulvanderPutten (2019) បានយល់ឃើញថា បញ្ហាសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចគឺ ការពឹងផ្អែកសេដ្ឋកិច្ច ដែលនាំឱ្យមានឥទ្ធិពលនយោបាយ ។

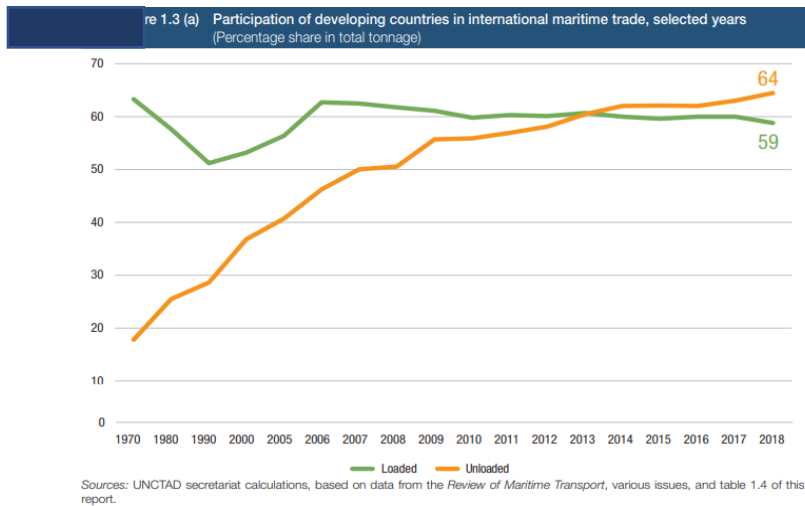
ចំពោះ សេដ្ឋកិច្ចរបស់ពិភពលោក ៩០% គឺបានពឹងផ្អែកទៅលើការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើសមុទ្រ ដោយការធ្វើពាណិជ្ជកម្មពីបណ្តាលប្រទេសនានា តាមផ្លូវសមុទ្រឆ្លងកាត់កំពង់ផែសមុទ្រ (Naixia Mou , Chunying Wang , Tengfei Yang and Lingxian Zhang,2020)។⁷ កំពង់ផែទឹកជ្រៅ បានផ្តល់តម្លៃសេដ្ឋកិច្ចដល់សង្គមជាតិ ដូចជាការផ្តល់កន្លែងការងារ ចំណូលបានមកពីពន្ធ ការអភិវឌ្ឍន៍តំបន់កំពង់ផែទឹកជ្រៅ ដូចជាការបង្កើតតំបន់ឧស្សាហកម្មពិសេសជាដើម។ មួយវិញទៀត កំពង់ផែគឺជា កន្លែងផ្តល់ការងារដ៏សំខាន់ ដូចជា សេវាកម្មដឹកទំនិញ សកម្មភាពឧស្សាហកម្ម។

គ.១.ការដឹកជញ្ជូន៖

ឡូជីស្ទិក(logistic)និងបណ្តុំរោងចក្រឧស្សាហកម្ម(industrial clusters)នៅកំពង់ផែគឺ ត្រូវការកម្លាំងពលកម្មច្រើន ដូចជា ប្រតិបត្តិការដឹកទំនិញ និង ការផ្ទេរទំនិញចេញពីនាវា។ កំពង់ផែសមុទ្រភាគច្រើន ត្រូវបានគេមើលឃើញថា ជាតំណនៅក្នុងខ្សែសង្វាក់ដឹកជញ្ជូន ប៉ុន្តែវាក៏អាចត្រូវបានគេមើលឃើញថា ជាបណ្តុំនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ផងដែរ។ បណ្តុំគឺជាក្រុមមួយ ដែលបានផ្តោតលើភូមិសាស្ត្រ និង ក្រុមអាជីវកម្មសមាគម និង អង្គការពាក់ព័ន្ធ (Langen, 2004)។

ចំពោះការដឹកជញ្ជូននិងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមផ្លូវសមុទ្រ ជាផ្ទឹងខ្នងនៃពាណិជ្ជកម្ម និង ខ្សែសង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់ផលិតកម្មជាសកល។ ដូចជា ទំនិញច្រើនជាងបួនភាគប្រាំនៃពិភពលោកគឺ ធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រ។⁸ ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម តាមសមុទ្រចំពោះការដឹកជញ្ជូនគឺ ជាមធ្យមកើន ៣% ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៧ដល់២០១៦។ ប៉ុន្តែនៅឆ្នាំ២០១៧ គឺកើនបាន១.១% និង ២០១៩កើន២.៦%។ ការនាំចូលទំនិញក្នុងពិភពលោកបានកើន ២.៥% ខណៈពេលដែលការនាំចូលបានកើនឡើង ៣.១%។⁹ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាប្រទេសនាំចេញសំខាន់ ជាមួយទំហំ ២/៣ នៃការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រ នៅក្នុងតំបន់នៃប្រទេសទាំងនោះ។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៨ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍បានបន្តសម្រាប់លំហូរពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រជាសកល ទាំងការនាំចេញ(goods loaded) និងនាំចូល(goods unloaded)។ ប្រទេសទាំងអស់នោះ បានប៉ាន់ប្រមាណថា ទំនិញដែលបានផ្ទុក ៥៨.៨% និង ទំនិញដែលបានផ្ទេរ ៦៤.៥% នៃពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រសរុប(World Maritime Trade and Port Traffic,2019)។

⁷ Necessity and Potentiality of a Deep Sea Port in Bangladesh (Md Akramuzzaman Shaikh1 Md Khodadad Islam1 & Dr. Md Mamun Habib,2017,pg2)
⁸ INTERNATIONAL MARITIME TRADE AND PORT TRAFFIC (2019, pg4)
⁹ REVIEW OF MARITIME TRANSPORT (2019, pg3)

សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកគឺ ពឹងផ្អែកទៅលើការធ្វើពាណិជ្ជកម្មរវាងបណ្តាប្រទេសនានាទូទាំងពិភពលោក។ អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺ ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រ ដោយការដឹកជញ្ជូនទំនិញទាំងឡាយឆ្លងកាត់មហាសមុទ្រចូលទៅកំពង់ផែ តាមប្រទេសមួយៗ ក្នុងប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្ម រវាងប្រទេសទាំងនោះ នេះគឺដោយសារតែ តម្លៃនៃការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវសមុទ្រមានតម្លៃទាបជាង ការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវគោកឬ អាកាស។ ជាក់ស្តែង ផ្លូវសមុទ្រ រវាងអាស៊ី - អឺរ៉ុបត្រូវបានត្រួតត្រាដោយសម្ព័ន្ធមិត្តទាំងបី (ចិន អឺរ៉ុប និង អាស៊ី) ដែលជារួមស្មើនឹង ៩៩% នៃចរាចរណ៍នាវា ក្នុងតំបន់ទាំងអស់។ មួយក្នុងចំណោមសម្ព័ន្ធមិត្តទាំងបីនេះគឺ សម្ព័ន្ធមិត្តទាក់ទងនឹងផ្លូវសមុទ្រ ដែលគ្រប់គ្រង ៣៦% នៃពាណិជ្ជកម្មរវាងអឺរ៉ុបនិងអាស៊ី។¹⁰

ជាក់ស្តែងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាវិញ ចំនួនកុងតឺន័រផ្ទុកនៅកំពង់ផែបានកើនឡើង ១៧ ភាគរយ ដោយកើនដល់ចំនួនសរុប ៦៣៣ ០៩៩ កុងតឺន័រត្រីមាសចុងឆ្នាំ២០១៩។ ចំនួនគិតជាតោនសរុបបានកើនឡើង ២២,៦ ភាគរយដែលកើនឡើងដល់ជាង ៦,៥ លានតោន ខណៈដែលចំនួនសរុបនាវាដែលឆ្លងកាត់បានកើនឡើង ១៥,៥ ភាគរយដល់ ១ ៦៦១ គ្រឿង។¹¹

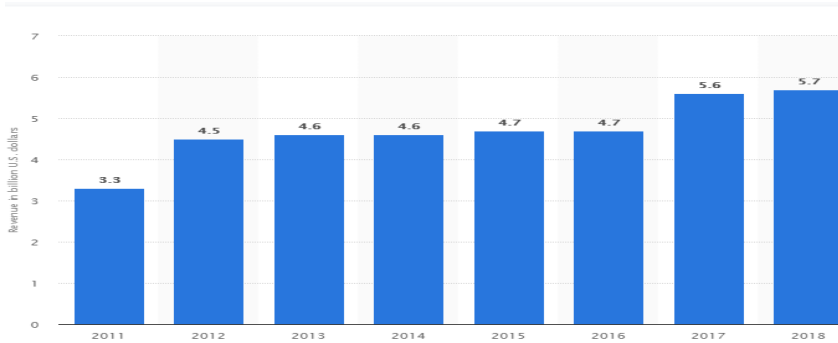
គ.២.ចំណូល៖

នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ចំណូលសារពើពន្ធរដ្ឋសហព័ន្ធ និងក្នុងតំបន់ ដែលទទួលបានពីវិស័យកំពង់ផែបានកើនឡើងជិត ១៨% ពី ៣២១,១ ប៊ីលានដុល្លារ ដល់ ៣៧៨,១ ប៊ីលានដុល្លារ, ប្រាក់ឈ្នួលផ្ទាល់ខ្លួន និងការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកបានកើនឡើងដល់ ១,៤ ទ្រីលានដុល្លារ ពី១.១ទ្រីលានដុល្លារ និង ប្រាក់ខែប្រចាំឆ្នាំជាមធ្យម

¹⁰ European seaports and Chinese strategic influence the relevance of the Maritime Silk Road for the Netherlands (Frans-Paul van der Putten, 2019, pg17)

¹¹ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំបានពីក្រសួងសាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន(២០២០)

របស់អ្នកដែលធ្វើការ ដោយផ្ទាល់ទាក់ទងនឹងកំពង់ផែបានកើនឡើង ១៧% ពី ៥៣.៧២៣ ដុល្លារដល់ ៦២.៨០០ ដុល្លារ។¹² ចំពោះប្រទេសចិន កំពង់ផែសៀងហៃរកចំណូលពីឆ្នាំ២០១១ ប្រមាណ ៣.៣ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក និង ៥.៧ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក ឆ្នាំ២០១៨។¹³

មួយទៀត ប្រទេសចិនបានវិនិយោគទឹកប្រាក់ជាង ២០ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិកលើកំពង់ផែសមុទ្រ ដែលកើនឡើងទ្វេដងនៃចំនួនទឹកប្រាក់ ដែលបានចំណាយ។¹⁴

ប្រទេសចិននិងភូមា បានសហការគ្នាក្នុងការកសាងកំពង់ផែទឹកជ្រៅ Kyaukpyu នៅក្រោមគម្រោងគំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវ៉ាត់និងផ្លូវ(BRI) ដើម្បីជំរុញឱ្យក្នុងតំបន់កំពង់ផែនេះក្លាយជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស(Special Economic Zone (SEZ)។ គម្រោងនេះបានចំណាយអស់ ១,៣ប៊ីលានដុល្លារ ក្នុងតំណាក់កាលទី១ និងអាចបង្កើតការងារ១០ម៉ឺនកន្លែង ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងតំបន់។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ចំណូលសារពើពន្ធរយៈពេល៥០ឆ្នាំ គឺទទួលបាន ១៥ប៊ីលានដុល្លារ។¹⁵

ប្រទេសវៀតណាមទទួលបានប្រាក់ចំណូលពីកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ ប្រមាណ១.៧ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ២០១៨។

ក្នុងត្រីមាសទី៤ឆ្នាំ២០២០កំពង់ផែស្វយ័តក្រុងព្រះសីហនុមានចំណូលសរុប ៨៤.១៣៣.៤៣៦.០០០ រៀល ថយចុះក្នុងត្រីមាសទី៤ ឆ្នាំ២០១៩ ចំនួន ៦.៩១០.៨០៧.០០០រៀល ស្មើនឹង ៧,៥៩%និងចំណេញសុទ្ធក្នុងការិយបរិច្ឆេទចំនួនកើនឡើងជាងត្រីមាសទី៤ឆ្នាំ២០១៩ចំនួន១.៤៧៤.២៥៩.០០០រៀល ស្មើនឹង១៥,៦៩% ។ ការប្រមូលពន្ធត្រូវបានប៉ាន់ពីការធ្វើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ បានកើនឡើងកាលពីឆ្នាំ២០១៨ និងបានចូលរួមចំណែក ២,៤% នៃGDP ឬមួយក៏កើនឡើង ២០% ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ និងកើនឡើងពី ២,២ % ក្នុងឆ្នាំ២០១៧។

¹²Ports, Shipping Industry Responsible for 26% of US GDP, Study Says, (Nagle,2019)
¹³ <https://www.statista.com/statistics/1096976/revenue-of-shanghai-international-port/#statisticContainer>
¹⁴ China's Seaport Shopping Spree: What China Is Winning by Buying Up the World's Ports (Wade Shepard,2017)
¹⁵ http://www.xinhuanet.com/english/2020-01/18/c_138716099.htm (Xinhua,2020)

គ.៣.ទំនាក់ទំនងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ៖

ទំនាក់ទំនងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការកំពង់ផែនៅលើពិភពលោកគឺមាន សារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច។ ជាក់ស្តែង អាជ្ញាធរកំពង់ផែស៊ីងបូរី (Port of Singapore Authority= PSA)ធ្វើប្រតិបត្តិការចំណតនាវា ១៥ប្រទេស,ប្រទេសជានណីម៉ាក មាន ៧៦កំពង់ផែ នៅក្នុង ៤១ ប្រទេស, ប្រទេសស្វីស មាន ៣៥ចំណតនាវា នៅក្នុង ២២ប្រទេស ខណៈដែល ប្រទេសអេមីរ៉ាតអារ៉ាប់រួម មាន ៧៧ កំពង់ផែ នៅ ៤០ប្រទេស។

ចំពោះប្រទេសចិន ដែលស្ថិតនៅអាស៊ីខាងកើតគឺជា ប្រទេសមួយដែលមានកំពង់ផែធំជាងគេបំផុតលើពិភពលោក ការដឹកជញ្ជូនមាញឹកបំផុត និងជាប្រទេសឧស្សាហកម្មដ៏ធំផងដែរ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ កំពង់ផែនេះមានទំនាក់ទំនងជាមួយកំពង់ផែបណ្តាប្រទេសនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ផងដែរ។

មជ្ឈមណ្ឌលហិរញ្ញវត្ថុសំខាន់ៗ និង ធនាគារធំៗ ក្រុមហ៊ុនធំៗមានទីតាំងនៅទីក្រុង សៀងហៃ ប៉េកាំង ហុងកុង និង ទីក្រុង សែនចិន។ មួយវិញទៀត ប្រទេសចិន មានឧស្សាហកម្មផលិតកប៉ាល់ធំបំផុត មានកំណើនលឿនជាង (overtaken) កូរ៉េខាងត្បូង។¹⁶ កំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅប្រទេសចិនដើរតួនាទីសំខាន់បំផុត ក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ (Ajay Menon,2020)។ ហើយកំពង់ផែ ដែលមាញឹកបំផុត និងធំជាងគេលើពិភពលោកគឺកំពង់ផែសៀងហៃ¹⁷(១៨៤២)។ កំពង់ផែនេះ កុងទ័រធ្វើចរាចរបាន ៤៣,៣ លាន TEU(Twenty Foot Equivalent Unit¹⁸) នៅឆ្នាំ២០១៩ និង ផ្ទុកទំនិញបាន ៥១៤លានតោន។

រូបភាព៖ កំពង់ផែសៀងហៃ

នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ (Asian) មានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅធំៗចំនួន៥គឺ៖ ១.កំពង់ផែស៊ីងបូរី ២.កំពង់ផែKlang(ម៉ាឡេស៊ី), ៣.កំពង់ផែTanjung Pelepas(ម៉ាឡេស៊ី), ៤.កំពង់ផែLaem Chabang, (ថៃ), និង ៥.កំពង់ផែTanjung Priok(ឥណ្ឌូនេស៊ី)¹⁹ ។ ទំនាក់ទំនងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងកំពង់ផែទាំងនោះ មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មលើផ្លូវសមុទ្រ។

¹⁶ 10 Major Ports in China (Ajay Menon,2020), <https://www.marineinsight.com/know-more/10-major-ports-in-china/>,
¹⁷ <https://www.worldshipping.org/about-the-industry/global-trade/top-50-world-container-ports>
¹⁸ <https://www.logisticsglossary.com/term/teu/>
¹⁹ <https://www.porttechnology.org/news/the-5-biggest-ports-in-southeast-asia/>

ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង កំពង់ផែ Tanjung Pelepas(ម៉ាឡេស៊ី តំបន់អភិវឌ្ឍន៍កំពង់ផែមានទំហំ ២០០០ ហិចតាសម្រាប់កំពង់ផែ និង ១៥០០ ហិចតាសម្រាប់តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរី។ រីឯ នៅក្នុងប្រទេសថៃវិញ គម្រោង អភិវឌ្ឍន៍កំពង់ផែ Laem Chabang ត្រូវចំណាយ១.១ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក ដែលជាគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ច្រករបៀង សេដ្ឋកិច្ចទិសខាងកើត(Chayoot Sripiat, 2020)។ ចំពោះការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមផ្លូវសមុទ្រ ប្រទេសសឹង្ហបុរី ប្រមាណ៧%នៃGDPរបស់ប្រទេស និង ១៧០,០០០ ការងារ(២០២០) និង បន្ថែម ១៣,០០០ ការងារនៅឆ្នាំ ២០២៥។²⁰

ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងសាងសង់កំពង់ផែទឹកជ្រៅនៅខេត្តកោះកុង ការសាងសង់សម្រេចបាន៩០ភាគរយ (២០១៩) ដែលធ្វើសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍនៅខេត្តនេះកាន់តែមានភាពសកម្ម និង រីកចម្រើន។ កំពង់ផែនេះ មានកម្រិតជម្រៅទឹក១២ម៉ែត្រ អាចនាំចេញនូវផលិតផលបានចំនួន៥ម៉ឺនតោន និងមានគម្រោងសាង សង់រហូតដល់ ១៤ម៉ែត្របន្ថែមទៀត និងនាំចេញផលិតផលបានចំនួន១០ ម៉ឺនតោន។ ទុនវិនិយោគចំនួនជាង ១, ៥០០លានដុល្លារ ហើយ លើការសាងសង់អគារ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធថាប្រចាំមួយចំនួន រួមមាន ប្រព័ន្ធគមនាគមន៍ ភ្លើងរ៉ាយកូនហ្គោល ព្រលានយន្តហោះ កំពង់ផែទឹកជ្រៅអន្តរជាតិ សួនលម្អ បណ្តាញទឹកស្អាត និងប្រព័ន្ធអគ្គិសនី ជាដើម។²¹

កំពង់ផែទឹកជ្រៅខេត្តព្រះសីហនុ មានជម្រៅទឹក ១៤,៥ម៉ែត្រ ប្រវែង៣៥០ម៉ែត្រ ដែលនឹងកសាងដោយប្រើ កម្ចីពីប្រទេសជប៉ុន ប្រមាណ២០៩លានដុល្លារ នៅក្នុងដំណាក់កាលទី ១។

រូបភាពគម្រោងកសាងកំពង់ផែទឹកជ្រៅកម្ពុជាខេត្តព្រះសីហនុដែលមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយប្រទេសជប៉ុន

៣.សន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមទិន្នន័យ ដែលបានធ្វើការស្រាវជ្រាវខាងលើ វាជាទទ្ទឹករណ៍តូចមួយ បញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា ប្រទេស ដែលមានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅគឺ បង្កើននូវកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់ប្រទេសជាតិ។ ជាពិសេសនោះគឺ ការអភិវឌ្ឍ ការបង្កើតការងារជូនប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងតំបន់ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង កំពង់ផែ សឹង្ហបុរី បានផ្តល់ការងាររាប់ម៉ឺនកន្លែ ង។ មួយវិញទៀត រដ្ឋាភិបាលអាចទទួលបានចំណូលពីពន្ធចំពោះប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មនៅតាមផ្លូវសមុទ្រ (កំពង់ផែ)។

²⁰ Destination Singapore: behind the rise of the world's top shipping center, (Julian Turner, Last Updated February 4th, 2020)
²¹ ក្រសួងសាធារណៈការនិងដឹកជញ្ជូន (កំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅកោះកុង, ២០១៩), <https://www.propertyarea.asia/archives/26502>, (រំឭក ២០១៩)

នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍មានបណ្តាប្រទេសជាច្រើន កំពុងធ្វើគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កំពង់ផែទឹកជ្រៅ ដូចជា ប្រទេសកម្ពុជា(កំពង់សិក្សាជំហានទី២ និង ជំហានទី៣ ដើម្បីឱ្យកំពង់ផែទឹកជ្រៅនេះ អាចឱ្យនាវាធុនយក្សចេញ ចូលបាន នៅក្នុងរង្វង់ពីឆ្នាំ២០២៧ ទៅ ២០២៨) ប្រទេសថៃ ម៉ាឡេស៊ីជាដើម។ មូលហេតុគឺ បង្កើននូវកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មរវាងប្រទេសនិងប្រទេស ដែលជាដៃគូសហការ។ ប្រកួតប្រជែង ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរវាង ប្រទេសនិងប្រទេស និងបង្ហាញកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម ៤.០។

បើទោះបីជា មានការកសាងកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅ ក្នុងគោលបំណងអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិយ៉ាងណាក៏ ដោយ បញ្ហាប្រឈមគឺ នៅតែកើតមានឡើងទោះតិចឬច្រើន។ ដូចនេះ ទោះបីយ៉ាងណា ប្រទេសដែលមានព្រំ ដែនជាប់សមុទ្រ ត្រូវតែមានកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅយ៉ាងហោចណាស់មួយ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ជាមួយបណ្តាប្រទេសនានាក្នុងពិភពលោក និង ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ ដូចជា ការផ្តល់ការងារ និងការកសាងហេ ដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនានា ជាដើម។

ឯកសារយោង៖

- Tonnage measurement of ships: historical evolution, current issues and proposals for the way forward (Aji Vasudevan,2010, page10)
- The relation between port performance and economic development, Eveline Wildenboer,2015)
- Evaluation of Development Potential of Ports in the Yangtze River Delta Using FAHP-Entropy Model, (Naixia Mou , Chunying Wang , Tengfei Yang and Lingxian Zhang,2020, page 1)
- Necessity and Potentiality of a Deep-Sea Port in Bangladesh (Md Akramuzzaman Shaikh1 Md Khodadad Islam1 & Dr. Md Mamun Habib,2017, page 2)
- INTERNATIONAL MARITIME TRADE AND PORT TRAFFIC (2019, page 4)
- REVIEW OF MARITIME TRANSPORT (2019, page 3)
- European seaports and Chinese strategic influence the relevance of the Maritime Silk Road for the Netherlands (Frans-Paul van der Putten,2019, page 17)
- Ports, Shipping Industry Responsible for 26% of US GDP, Study Says, (Nagle,2019)
- China's Seaport Shopping Spree: What China Is Winning by Buying Up the World's Ports (Wade Shepard,2017)
- http://www.xinhuanet.com/english/2020-01/18/c_138716099.htm(Xinhua,2020)
- 10 Major Ports in China (Ajay Menon,2020), <https://www.marineinsight.com/know-more/10-major-ports-in-china/>,
- របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំបានពីក្រសួងសាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន(២០២០)

- <https://www.statista.com/statistics/1096976/revenue-of-shanghai-international-port/#statisticContainer>
- <https://www.logisticsglossary.com/term/teu/>
- <https://www.worldshipping.org/about-the-industry/global-trade/top-50-world-container-ports>
- <https://www.porttechnology.org/news/the-5-biggest-ports-in-southeast-asia/>
- Destination Singapore: behind the rise of the world's top shipping center, (Julian Turner, Last Updated February 4th, 2020)
- ក្រសួងសាធារណៈការនិងដឹកជញ្ជូន(កំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅកោះកុង,២០១៩), <https://www.propertyarea.asia/archives/26502>, (វិទ្យុ ២០១៩)
- របាយការណ៍របស់កំពង់ផែស្វយ័តក្រុងព្រះសីហនុប្រចាំត្រីមាសទី ៤ ឆ្នាំ ២០២០
- CAMBODIA ECONOMIC UPDATE (world bank group, 2019 , page 18)
- <https://construction-property.com/km/cambodia-japan-discuss-on-port-development-in-sihanoukville/,2020>